

A NEGATÍV PROBLÉMAORIENTÁCIÓ MÉRÉSE EEG-VEL: ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI HÁTTÉR

T-8

Kasik László *, Gál Zita **, Csibri Péter ***

** SZTE Neveléstudományi Intézet; SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport*

*** SZTE Pszichológiai Intézet; SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport*

**** SZTE Élettani Intézet*

Kulcsszavak: negatív orientáció; történetalapú értékelés; EEG

A társas (interperszonális, szociális) problémákkal kapcsolatos negatív orientáció jellemzőinek mérését a legtöbb esetben egyfaktoros kérdőívvel végzik (pl. D’Zurilla et al., 2002; Gosselin et al., 2005). Kevés azon kérdőívek száma, amelyek a negatív problémaorientáció egyszerre több területének jellemzőit tárják fel, illetve azt más módon – például történetek értékelésével vagy kiegészítésével – vizsgálják (Eskin, 2013). 2017-ben serdülők és egyetemisták mérésére egyaránt alkalmas többfaktoros, 21 tételes, jó megbízhatósági mutatókkal rendelkező kérdőívet (NEGORI) fejlesztettünk ki, mellyel a negatív problémaorientáció hat részterülete mérhető: problémahárítás, pozitív és negatív következmény, várakozás, negatív érzékonyság, szokás/minta. Bár a társas viselkedés mögött meghúzódó kognitív folyamatok elemzésébe egyre gyakrabban vonnak be EEG-s vizsgálatokat, a szociálisprobléma-megoldás motivációs bázisának kutatásában ez az eljárás nagyon ritka. A 2018 áprilisában induló pilot kutatás célja, hogy EEG-vel vizsgáljuk 18–19 éves (N=20) egyetemi hallgatók negatív problémaorientációját. Az előadás során a kutatás elméleti és módszertani hátterét ismertetjük. Az EEG-vizsgálat során a résztvevőknek négy történetet kell elolvasniuk monitoron, majd mindegyiknél ki kell választaniuk egy-egy megoldást, amit valós szituációban tennének. A négy történet egy-egy problémahelyzetről szól (együttműködés hiánya, segítség hiánya, az egyén kihasználása mások által, másik negatív belső tulajdonsága), mely problémák egy 18–22 évesek körében végzett vizsgálatunk legnagyobb arányban előforduló társas problémái. A hat választható kijelentés a NEGORI hat faktorának egy-egy, legnagyobb faktortöltéssel bíró állítása. A vizsgálat során az N400-as hullám segítségével operacionalizáljuk, ezáltal részletesen megismerjük, milyen kognitív folyamatok zajlanak a történetek olvasása és történetenként az értékelő funkcióval bíró kijelentés kiválasztása alatt. Az N400-as hullám erős változást mutat akkor, ha olyan társas helyzetben találjuk magunkat, amely ellentmond a fejünkben lévő, az adott szituációval kapcsolatos forgatókönyvnek. Ennek megfelelően a regisztrált hullámok elemzésekor abból indulunk ki, hogy a rendkívül bonyolult társas kapcsolatok szövevényes rendszerében vannak számunkra megdöböntő és nem megdöböntő, egyértelmű és nem egyértelmű, illetve hazugságnak és nem hazugságnak gondolt helyzetek, melyekhez különbözőképpen viszonyulunk. Az N400-as komponens jellemzői segíthetik ezeknek a finom különbségeknek a felfedését úgy, hogy a vizsgálati személy „fejében megalkotott képpel” párhuzamosan teszi lehetővé az egyén által megadott válaszok vizsgálatát. A kutatás eredményei egyrészt megalapozzák további vizsgálatainkat, másrészt hozzájárulnak ahhoz, hogy a problémamegoldás negatív motivációs bázisának komplex kognitív-szociális-emocionális hátterét minél alaposabban megismerjük.

A kutatást az NKFIH (OTKA) K119591 pályázat támogatja. Kasik László a kutatás ideje alatt Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült.